

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы
Серия «Филологические науки»
Series «Philological sciences»
№ 4 (90), 2024

Алматы, 2024

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы
Серия «Филологические науки»
Series «Philological sciences»
№ 4 (90), 2024

Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық
университеті

ХАБАРШЫ
«Филология ғылымдары» сериясы
№4 (90), 2024 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2000 ж. бастап шығады.

Бас редактор:
филол.ғ.д., проф. Абишева С.Д.

Бас редактордың орынбасары:
филол. ғ. д., проф. Есенова К.У.

Ғылыми редактор:
PhD, қауымд. проф. м.а. Сабирова Д.А.

Редакциялық алқа:
филол. ғ. к., қауымд. проф. Жиренов С.А.
филол. ғ. к., қауымд. проф. Сатемирова Д.А.
филол.ғ.д., проф., Эл-Фараби ат. ҚазҰУ

Джолдасбекова Б.У.
пед.ғ.д., проф., эл-Фараби ат. ҚазҰУ

Салханова Ж.Х.
филол.ғ.д., проф., ҚазҰҚызПУ

Кыянова Ж.К.
PhD, қауымд. проф.м.а., Т. Жүргенов ат.
Қазақ ұлттық өнер академиясы

Жалалова А.М.
филол.ғ.д., доцент, Таулы Алтай
мемлекеттік университеті

Алексеев П.В. (Ресей)
филол. ғ.д., проф., Ресей халықтар
достығы университеті

Бахтикереева У.М. (Ресей)
филол.ғ.д., проф., Варминь-Мазур
университеті Киклевич А.К. (Польша)

PhD, проф., Джордж Вашингтон
университеті Роллберг П. (АҚШ)
PhD, проф., Орталық Ланкашир
университеті

Табачникова О.М. (Ұлыбритания)

Жауапты хатшы:
PhD, қауымд. проф. м.а. Серикова С.К.

Техникалық хатшы:
филол.ғ.к., қауымд. проф. Османова З.Ж.

© Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті, 2024

Қазақстан Республикасының
Мәдениет және ақпарат министрлігінде
2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген
№10109-Ж

Басуға 30.12.2024 қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8. Көлемі 15,1 е.б.т.
Тапсырыс 173.

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы ҚазҰПУ
Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасы

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENT

ТІЛ БІЛІМІ
ЛИНГВИСТИКА
LINGUISTICS

Arkhangelskaya A. Magical gesture in the sign cultural and national space of Ukrainian and Russian phraseology..... 5

Архагельская А.М. Украин және орыс фразеологизмдерінің символдық-мәдени және ұлттық кеңістігіндегі сикырлы кимыл

Архагельская А.М. Магический жест в знаково-культурном и национальном пространстве украинской и русской фразеологии

Адибаева Ш.Т., Казабеева В.А. Классификация триггерных тем. К вопросу проведения судебной лингвистической экспертизы..... 15

Адибаева Ш.Т., Казабеева В.А. Трэггерлі тақырыптарды сыртқылау. Соттық лингвистикалық сараптама жүргізу мәселесіне қатысты

Adibayeva S., Kazabeyeva V. Classification of trigger topics. The issue of conducting forensic linguistic expertise

Кенжегалиева М.К. Көптілділік жағдайында жастар арасында қазақ тілін қолдану динамикасының өзгеруі..... 22

Кенжегалиева М.К. Изменение динамики использования казахского языка среди молодежи в условиях полиязычия

Kenzhegaliyeva M. Changes in the dynamics of the use of the Kazakh language among young people in the context of multilingualism

ӘДЕБИЕТТАНУ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ
LITERARY STUDIES

Абишева С.Д., Атембаева Г.А., Хавайдарова М.М. Образ Казахстана в художественной литературе..... 34

Абишева С.Д., Атембаева Г.А., Хавайдарова М.М. Көркем әдебиеттегі Қазақстан бейнесі

Abisheva S., Atembayeva G., Khavaidarova M. The image of Kazakhstan in fiction

Бисенғали З.-Г.Қ., Жолдасқалиқызы Ә. «Даңқ пен дақпырт» романындағы дәуір шындығы..... 41

Бисенғали З.-Г.Қ., Жолдасқалиқызы А. Реалии эпохи в романе «Известность и молва»

Bisengali Z.-G., Zholdaskalikyzy A. The realities of the era in the novel «Fame and rumor»

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия «Филологические науки» №4 (90), 2024 г.

Периодичность – 4 номера в год. Выходит с 2000 года.

Главный редактор
д.филол.н., проф. Абишева С.Д.

Зам. гл. редактора
д.филол.н., проф. Есенова К.У.
Научный редактор
PhD, и.о.ассоц.проф. Сабирова Д.А.

Редакционная коллегия:
к.филол.н., ассоц. проф. Жиренов С.А.
к.филол.н., ассоц. проф. Сатемирова Д.А.
д.филол.н., проф., КазНУ имени Аль-Фараби Джолдасбекова Б.У.
д.пед.н., проф., КазНУ имени Аль-Фараби Салханова Ж.Х.
д.филол.н., проф., КазНУ имени Аль-Фараби Кнынова Ж.К.
PhD, и.о.ассоц.проф. КазНАИ имени Т. Жургенова Жалалова А.М.
д.фил.н., доцент, Горно-Алтайский государственный университет Алексеев П.В. (Россия)
д.филол.н., проф., РУДН Бахтикерева У.М. (Россия)
д.филол.н., проф., Варминьско-Мазурский университет Киклевич А.К. (Польша)
PhD, проф., Университет Джорджа Вашингтона Роллберг П. (США)
PhD, проф., Университет Центрального Ланкашира Табачникова О.М. (Великобритания)

Ответственный секретарь:
PhD, и.о.ассоц.проф. Серикова С.К.

Технический секретарь:
к.филол.н., ассоц. проф. Османова З.Ж.

© Казахский национальный педагогический университет им. Абая, 2024

Зарегистрировано в Министерстве культуры и информации РК 8 мая 2009 г. №10109-Ж

Подписано в печать 30.12.2024.
Формат 60x84 1/8. Объем 15,1 уч.-изд.л.
Заказ 173.

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұлағат»
Казахского национального педагогического университета имени Абая

Герчинска Д. Казахстанско-польские литературные связи: исследование взаимовлияния и культурного обмена..... 46

Герчинска Д. Қазақстан-Польша әдеби байланысы: өзара әсері және мәдени қарым-қатынасты зерттеу
Gierczyńska D. Kazakh-Polish literary relations: a study of mutual influence and cultural exchange

Казтаева А.К., Токшылыкова Г.Б. Өмір тарихтың өзінен алынған туынды..... 53

Казтаева А.К., Токшылыкова Г.Б. Художественное произведение, рожденное самой историей жизни
Kaztayeva A., Tokshylykova G. A work of art, born from the very history of life

Нурақбаева А., Мәтбек Н. Қазақ прозасындағы микрожанрлардың жанрлық ерекшеліктері..... 59

Нурақбаева А., Мәтбек Н. Жанровые особенности микрожанров в казахской прозе
Nurakbayeva A., Matbek N. Genre characteristics of microgenres in Kazakh prose

Оспанов Е.Т., Мергенбаева А. Е. Қазіргі қазақ балалар әдебиетінде фольклорлық символиканы қолдану: психолінгвистикалық аспектілері..... 65

Оспанов Е.Т., Мергенбаева А. Е. Использование фольклорной символики в современной казахской детской литературе: психолінгвистические аспекты
Ospanov Y., Mergenbayeva A. The use of folklore symbols in modern Kazakh children's literature: psycholinguistic aspects

Тлеубекова Б.Т. Көркем шығармалардағы элеуметтік мәселе..... 78

Тлеубекова Б.Т. Социальная проблема в произведениях искусства
Tleubekova B. Social problem in works of art

ПЕДАГОГИКА МЕН ӘДІСТЕМЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И МЕТОДИКИ PROBLEMS OF PEDAGOGY AND METHODOLOGY

Оспанов Е.Т., Жетписов Е.Ж. Орта мектепте фольклорлық шығармаларды жасанды интеллект арқылы оқыту әдістемесі (5-7 сынып)..... 84

Оспанов Е.Т., Жетписов Е.Ж. Методика преподавания фольклорных произведений с использованием искусственного интеллекта в средней школе (5-7 классы)
Ospanov Y., ZhetpisoV Y. Methodology for teaching folklore works using artificial intelligence in secondary schools (grades 5-7)

**Abai Kazakh National
Pedagogical University
BULLETIN
№4 (90), 2024**

Editor-in-chief

*Doctor of Philological Sciences, Professor
Abisheva S.*

Deputy Editor-in-chief

*Doctor of Philological Sciences, Professor
Essenova K.
Scientific Editor
PhD, Associate Professor Sabirova D.*

Editorial board

*Candidate of Philological Sciences, Associate
Professor Zhirenov S.*

*Candidate of Philological Science, Associate
Professor Satemirova D.*

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Al-Farabi Kazakh National University*

Dzholdasbekova B.

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Al-Farabi Kazakh National University*

Salkhanova Zh.

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Kazakh National Women's Teacher Training
University Kiyнова Zh.*

*PhD, Associate Professor, T. Zhurgenov
Kazakh National Academy of Arts*

Zhalalova A.

*Doctor of Philological Sciences, Associate
Professor, Gorno-Altaysk State University*

Alekseyev P. (Russia)

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
RUDN Bakhtikireeva U.* (Russia)

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
University of Warmia and Mazury*

Kiklewicz A. (Poland)

*PhD, Professor, George Washington
University Rollberg P.* (USA)

*PhD, Professor, University of Central
Lancashire Tabachnikova O.* (The United
Kingdom)

Executive Secretary

PhD, Associate professor Serikova S.

Technical Secretary

*Candidate of Philological Sciences, Associate
professor Osmanova Z.*

©Abai Kazakh National Pedagogical
University, 2024

Registered
in the Ministry of Culture and Information of the
Republic of Kazakhstan
8 May 2009 No 10109-Zh/Ж

Signed in print 30.12.2024
Format 60x84 1/8. Volume 15,1
teaching and publishing lists.
Order 173.

050010, Almaty, Dostyk avenue 13,
Abai KazNPU
Publishing House "Ulagat" of the Abai Kazakh
National Pedagogical University

Umarova A. CLIL technology in teaching Russian language
to students-historians at a pedagogical university..... 90

Умарова А.Б. Педагогикалық жоғары оқу орнында
тарихшы-студенттерге орыс тілін оқытуда CLIL
технологиясы

Умарова А.Б. CLIL в обучении русскому языку
студентов-историков в педагогическом вузе

**ЖУРНАЛИСТИКА
ЖУРНАЛИСТИКА
JOURNALISM**

Мадиев С., Шарапиева Р. Интерактивті ортадағы баспа
өнімдері: дәстүрлі және жаңа медиа байланысы..... 97

Мадиев С., Шарапиева Р. Печатная продукция в
интерактивной среде: традиционные и новые
медиакоммуникации

Madiyev S., Sharapiyeva R. Printed products in an
interactive environment: traditional and new media
communications

**АУДАРМАТАНУ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ
TRANSLATION STUDIES**

Мукашева А.А. Аударма ісіндегі заң терминдерінің
лингвомәдени және құқықтық ерекшеліктері..... 103

Мукашева А.А. Лингвокультурные и правовые
особенности юридических терминов в переводческом
деле

Mukasheva A. Linguocultural and legal features of legal
terms in translation

Біздің авторлар..... 115

**Наши авторы
Our authors**

Тлеубекова Б.Т.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Алматы, Қазақстан

e-mail: biko.1972@mail.ru

КӨРКЕМ ШЫҒАРМАЛАРДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕ

Аңдатпа

Мақалада Дулат Исабеков шығармашылығындағы әлеуметтік мәселелер жан-жақты қарастырылады. Оның шығармаларындағы негізгі тақырыптар қазақ қоғамының әртүрлі топтарындағы проблемалар, әлеуметтік теңсіздік, ұлттық бірегейлік, тұлғаның қоғамдағы орны мен рөлі болып табылады. Автор өзінің кейіпкерлері арқылы қоғамдағы әділетсіздікті және адамдар арасындағы қарым-қатынастың күрделілігін шебер көрсетіп, оқырманды ойландырады. Біз Исабековтың шығармаларын талдаймыз және олардың әлеуметтік мәселелерді көтерудегі рөлін, әдебиеттегі қызметін және қазіргі қоғамдағы маңыздылығын қарастырамыз. Романды заманауи зерттеудің маңызды міндеттерінің бірі-роман жанрының ерекш еліктерін тереңірек түсіну және бүгінгі романға тән негізгі сипаттамалардың шығу тегін анықтау. Бұл процесс қазіргі романдардың жанрлық құрылымы мен түрлерін ғана емес, сонымен қатар олардың өзгеруін, жаңаруын және даму жолында қайта жандануын тарихи және шығармашылық тұрғыдан қарастыруды талап етеді.

Түйін сөздер: заман ағымы, бағыт, мінез, дәуір жаңалығы, әлеуметтік теңсіздік

Тлеубекова Б.Т.

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

Алматы, Казахстан

e-mail: biko.1972@mail.ru

СОЦИАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ИСКУССТВА

Аннотация

В статье всесторонне рассматриваются социальные проблемы в творчестве Дулата Исабекова. В его произведениях основными темами являются проблемы в разных слоях казахского общества, социальное неравенство, национальная идентичность, место и роль личности в обществе. Через своих персонажей автор умело показывает несправедливость в обществе и сложность взаимоотношений между людьми, заставляя читателя задуматься. Мы анализируем произведения Исабекова и рассматриваем их роль в поднятии социальных проблем, их функцию в литературе и их значение в современном обществе. Одной из важнейших задач современного исследования романа является более глубокое понимание особенностей жанра романа и определение происхождения основных характеристик, присущих роману сегодняшнего дня. Этот процесс требует исторического и творческого рассмотрения не только жанровой структуры и типов современных романов, но и их изменений, обновления и возрождения на пути их развития.

Ключевые слова: течение времени, направление, характер, новизна эпохи, социальное неравенство

Tleubekova B.T.
Abai Kazakh National Pedagogical University
Almaty, Kazakhstan
e-mail: biko.1972@mail.ru

SOCIAL PROBLEM IN WORKS OF ART

Abstract

The article comprehensively examines the social problems in the work of Dulat Isabekov. In his works, the main themes are problems in different strata of Kazakh society, social inequality, national identity, the place and role of the individual in society. Through his characters, the author skillfully shows the injustice in society and the complexity of relationships between people, making the reader think. We analyze the works of Isabekov and consider their role in raising social issues, their function in literature and their importance in modern society. One of the most important tasks of modern novel research is a deeper understanding of the features of the novel genre and determining the origin of the main characteristics inherent in the novel of today. This process requires a historical and creative consideration of not only the genre structure and types of modern novels, but also their changes, renewal and revival along the way of their development.

Keywords: the flow of time, direction, character, novelty of the era, social inequality

Кіріспе. Дулат Исабеков өз шығармаларында қазіргі заманның тыныс-тіршілігі мен адамдардың ұғым түсініктеріндегі өзгерістерді терең зерттейді. Ол жаңа дәуірдің, яғни ХХ ғасырдың екінші жартысы мен қазіргі кезеңнің адамдар психологиясына, мінез-құлқына әсерін баяндай келе, екі түрлі типтік мінез-құлықтың айырмашылығын айқындайды. Бұл айырмашылықтар тек жеке адамның өмірінде ғана емес, қоғамдағы жалпы мәдени өзгерістер мен даму үдерістерінде де байқалады.

Исабековтің шығармаларында заманауи жаңалықтардың адамдар психологиясына тигізетін әсері біркелкі болмайтыны туралы ойы айрықша маңызды. Заман ағымына сәйкес, жаңалықтар мен өзгерістер кеңістікте әртүрлі қабылданады, түрлі жерлерде әртүрлі әсер етеді. Осыдан келіп, техногендік дамудың әсері қала тұрғындарының психологиясында айқын байқалады. Қала адамдарының мінезі мен сезімдерінде заманауи өзгерістер мен жаңа технологиялардың ықпалы күшті болса, ауыл адамдары табиғи түрде анағұрлым аз өзгерістерге ұшырайды. Бұл айырмашылық, әсіресе, олардың темпераменті мен мінезінде айқын көрінеді.

Қалаға қарағанда ауыл адамдарында мінез-құлықтың тұрақтылығы басым, себебі ауылда адамдардың өмірі көбінесе дәстүр мен табиғатпен байланысты. Ауыл тұрғындарының рухани әлемі мен ішкі әлемі табиғи, таза қалпында сақталады. Табиғатқа жақын болу олардың психологиясына ерекше әсер етіп, оларды өмірдің қарапайым құндылықтары мен ұлттық дәстүрлерге бейімдейді. Қала мен ауыл арасындағы осы ерекшеліктер, әрине, мінез-құлық пен адамгершілік сапалардың айырмашылығын да көрсетеді.

Ауыл туралы айтқанда, көптеген адамдар үшін табиғат – ана мен жердің, ата-бабаның белгісі. Елдің көпшілігі ауылды елестеткенде, сол жерде қалыптасқан мінез-құлық пен ұлттық салт-дәстүрлерді ұсынады. Бұл ұлттық белгі ретінде түсініледі. Себебі ауыл өмірі өзара қарым-қатынастардың қалыптасуына, адамдардың бір-біріне деген құрметі мен жауапкершілігіне негізделген. Ал қалада бұл қарым-қатынастар көбінесе механикалық, әлеуметтік жағдайлар мен жеке өмірге негізделеді.

Сонымен бірге, халықтың өміріндегі тарихи өзгерістер көбінесе ауылға енген жаңалықтармен байланысты. Жаңалықтар ауылда қабылданғанда, олар бірден халықтың мәдениеті мен өмір салтына ене бастайды. Бұл өзгерістер ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерге әсер етеді. Ауылдағы әрбір жаңалық пен өзгеріс халықтың өміріне, оның рухани

әлеміне, ұлттық болмысына әсер етеді. Бұл процесс ауыл мәдениетіндегі ұлттың дәстүрлі тұрмысын сақтап қалуға мүмкіндік береді.

Әдістер мен материалдар. Дулат Исабековтің шығармашылығында әдебиеттің шағын жанрларының, әсіресе әңгіме мен повестің дамуы ерекше орын алады. Өйткені осы жанрлар қоғам өміріндегі маңызды мәселелерді қарастыруда үлкен рөл атқарған. Бұл жанрлар романға қарағанда, өзіне тән қысқалық пен жинақылыққа ие болғанымен, терең ойлы, адамгершілік құндылықтар мен ұлттық болмыс туралы терең толғаныстарға толы. Әңгіме мен повестің дамуын ғалымдар түрліше түсіндіреді. Бірқатар зерттеушілер бұл жанрлардың дамуының себебін қоғамдағы қарқынды өзгерістер мен адамдардың өміріне терең еніп жатқан жаңалықтармен байланыстырады.

Әңгіме мен повестің өркендеуі көбінесе қоғамның тез өзгеріп жатқан жағдайларына жауап ретінде туындады. Осы шағын жанрлардағы шығармалар халықтың әлеуметтік өміріндегі өзгерістер мен қиындықтарды бейнелеп, өз оқырманын терең ойлануға, өткен тарихқа үңілуге шақырады. Қазіргі кезеңде әңгіме мен повестің өркендеуі қоғамдағы рухани ізденістер мен адамның ішкі әлемін зерттеуге бағытталған шығармалар ретінде көрінеді.

Сонымен, Дулат Исабеков шығармашылығында қалалық және ауылдық өмірдің арасындағы ерекшеліктерді терең талдай отырып, жаңа дәуірдің өзгерістерінің адамдар мінезі мен психологиясына қалай әсер ететінін зерттейді. Бұл шығармалар, әсіресе әңгіме мен повесть жанрлары арқылы, оқырмандарды өз өмірін қайта бағалауға, ұлттық болмысты тереңірек түсінуге шақырады.

«Роман көп жағдайда бүкіл әдебиеттің даму болашағын айқындай алады» [1, 135], - деп М.Бахтин айтқандай, романның адам мен жаратылыс қарым-қатынасын бейнелеуде зор мүмкіндік иеленуі, көркемдік-шығармашылық ізденістерінің сан алуан бағытта тармақтала, тереңдей өрістеуі, әдебиет дүниесінде жетекші жанрға айналуы осы ХІХ ғасырдан басталғаны хақ.

Нәтижелер және талқылау. Адамзаттың тарихи жадында аса күрделілігімен, дүниетанымдық қарама-қайшылықтарының тереңдей тарамдалуымен, қоғамдық-саяси және әлеуметтік-идеологиялық күрес-тартыстарының молдығымен және алуан бағыттылығымен, жалпы адамзаттық проблемаларының үстемелене көбеюімен сақталатын ХХ ғасыр әдебиеттің тарихында да идеологиялық-саяси қайшылықтарымен, соған сәйкес, бірде өзара үндесе, енді бірде бірін бірі түбегейлі жоққа шығаруға ұмтыла дамыған ерекшелігімен қалды. Ғасыр әдебиетіне тән идеологиялық және көркемдік сипаттардың барлығы бұл кезеңде әдебиеттің көшбасшы жанрына айналып үлгерген романда толығымен көрініс тапты.

С.Чуприниннің ойына сүйенсек: «...западное общество круто развернулось в сторону пуританской морали, вернуло приоритет фунда ментальным, то есть традиционным, нравственным ценностям; в почете заново оказалось все то, что и у «нас» и «у них» было принято называть «буржуазными», «мещанскими» добродетелями; любознательность по отношению к разного рода моральной, умственной, поведенческой «экзотике» сменилась устойчивым культом дома, семьи, здорового образа жизни и вообще нормы» [2, 29].

Міне, осылайша ХХ ғасырдың алғашқы ширегінен бастап-ақ мазмұндық-пішіндік жағынан ілгерілеудің жаңа өрістерін іздеп, әр түрлі көркемдік-эстетикалық бағыттарға бой ұрғанымен, бұл жылдардағы батыс романында сыншыл реализм өз тұғырын босата қойған жоқ. Жекелеген көркем эксперименттік элементтер ұшырасса да, бұл жылдардағы шетел романында сыншыл реализмнің жетекші әдіс болғанын Р.Олдингтон, А.Моравиа, Ф.С.Фицджеральд, Э.Хемингуэй, К.Чапек, Ч.Сноу, Г.Грин, Г.Белль, Дж.Стейнбек шығармаларынан айқын көреміз. ХХ ғасырдағы батыс романына жаңа сипаттар дарытқан жазушылардың бірі неміс Т.Манн «Будденброктар», «Сиқырлы тау», «Иосиф және оның бауырлары» т.с.с. шығармалары арқылы роман әлеміне көркем баяндаудың түрлі стильдерін шебер ұштастыру, эпикалық үлгідегі ирония, мифті пайдалану сияқты тосын тәсілдер қосса, романдардан циклсаға туындатқан америкалық У.Фолкнер сюжет өрбітуде символдарды қолдану, трагикомедиялық шегіністер жасау, оқиғаны түрлі қырынан қарастыра суреттеу тәрізді соны

ізденістер жасады. «Патриарх күзі», «Оба кезіндегі махаббат», «Жүз жылдық жалғыздық» секілді романдар тобын туындатқан колумбиялық Г.Гарсиа Маркес әдебиет сыншылары тарапынан «магиялық реализм» деген атау иеленген шындықты тылсым сырлы бояумен бейнелеу тәсілін әкелді.

«Адам болмысы дегенде оның табиғаттан шығу тегі, қоғамдық өмірі және жеке даму туралы мәселелер жиынтығы еске түседі. Бұл мәселелер өмірдің өзі тәрізді әрі көне, әрі жаңа. Ұрпақтар үздіксіз өзгереді, ал әрбір тарихи заман қоғамдық өмірдің мән-мағынасын өз ұғымымен болашаққа жеткізеді. Әр дәуірдің өкілдері мынадай маңызды да, мәңгі сұрақтарға жауап беруге тырысады: адам дегеніміз не? Оның басқа адамдармен және табиғатпен байланысы қандай? Адам не істей алады? Ол не істеуге керек? Не үшін өмір сүреді?» [3, 22].

Адамның болмысы мен жаратылыс сырын терең түсінуге бағытталған және соның негізінде адамның қоғамдағы орнын, адамгершілік мәнін, жалпы адамзаттық құндылықтарды жаңа тұрғыдан көрсетуге ұмтылған Дж.Джойс пен Ф.Кафка шығармалары батыс әдебиетінде жаңа форма мен мазмұндағы модернистік романдардың таралуына үлкен ықпал етті. Бұл авторлардың туындылары ішкі мазмұн мен сыртқы пішін жағынан да ерекше болды. Сонымен қатар, экзистенциализм философиясы, әсіресе Ж.-П. Сартр, А. Камю, Кобо Абэ, Дж. Джонс сияқты жазушылардың шығармалары әдебиетте психологиялық және философиялық жаңа көзқарастарды енгізіп, адам болмысына қатысты терең сұрақтар көтерді. Олардың романдары әдебиетке тың тыныс беріп, шығармашылықтың жаңа мүмкіндіктерін ашты.

Батыс әдебиетінде «жаңа роман» ағымы да маңызды орын алады. Бұл жанрда реализм мен шарттылық, «ой ағысы» әдісі, шындық пен миф, символика мен аңыздардың еркін тоғысуы байқалады. У. Голдингтің «Шыбындар әміршісі», «Шпиль», «Көрінетін қараңғылық», «Қағаз адамдар» сияқты шығармалары, Веркордың «Адамдар ма, хайуандар ма?», «Ыза», «Сильва», «Медуза ұрығы» романдары мен М. Фриштің «Юрг Райнхарт», «Қиын адамдар», «Штиллер», «Гомо Фабер» туындылары жаңа романдардың композициялық құрылымындағы өзгерістерді айқын көрсетеді.

Бұл кезеңде кеңестік кеңістіктегі романдардың дамуында ұлттар әдебиетінің арасында қарым-қатынастар мен шығармашылық тәжірибе алмасулар маңызды рөл атқарды. Әдеби байланыстар арқылы романдардың мазмұндық тереңдігі артты, кейіпкерлердің ішкі әлеміндегі түрлі құбылыстар шынайы және әсерлі түрде бейнеленді. Ұлттар әдебиетінде қол жеткізілген көркемдік жетістіктер романдардың жанрлық әрі мазмұндық дамуына зор ықпал етті. XX ғасырдың 20-80 жылдар аралығында кеңестік кезеңде жарық көрген романдар өзара әсерлесіп, ықпалдасып, жанрлық және мазмұндық тұрғыдан дамыды. Бұл үдеріс ұлттар әдебиетіндегі бірқатар шығармалар арқылы жүзеге асты.

Мысалы, орыс әдебиетінде И. Эренбургтің «Париждің құлауы», «Дауыл», «Тоғызыншы вал» романдары, И. Ильф пен Е. Петровтың «Он екі орындық», «Алтын баспақ» шығармалары белгілі бір кезеңнің рухын бейнелейді. Украин әдебиетіндегі О. Гончардың «Тронка», «Сенің арайың», М. Стельмахтың «Адамның қаны – су емес», «Үлкен әулет» шығармалары өз кезеңінің адамгершілік құндылықтары мен әлеуметтік мәселелерін көтерді. Латыш жазушыларының шығармалары, атап айтқанда В. Лацистің «Қанатсыз құстар», «Балықшының баласы», А. Упиттің «Ғасырлар тоғысында», «Ян Робежниектің оралуы», «Ян Робежниектің өлімі» романдары да сол заманның маңызды әдеби үлгілері болып саналады.

Литван Й. Авижюстің «Жоғалған қан», «Хамелеон бояулары», М. Слуцкистің «Аспан баспалдағы», «Күн батарда», эстон П. Куусбергтің «Бір түн», «Жаңбыр тамшылары» шығармалары, сондай-ақ грузин К. Гамсахурдианың «Дионистің күлкісі», «Айды ұрлау», Н. Думбадзенің «Ақ жалаулар», «Мәңгілік заңы», армян Д. Демирчянның «Варданидтер», «Месроп Маштоц», өзбек Айбектің «Науаи», «Қасиетті қан», тәжік Икрамидің «Бұқараның он екі қақпасы», Ұлықзаданың «Восе», С. Айнидің «Өсімқордың өлімі», «Дохунда», «Құлдар», эзирбайжан Ч. Гусейновтің «Магомед, Мамед, Мамиш...», қырғыз Ш. Айтматовтың «Боранды бекет», «Жанпида» шығармалары да кеңестік кезеңдегі романдардың дамуына ықпал етті.

Сонымен қатар, аталмыш кезеңде қазақ әдебиеті де кеңес әдебиетінің құрамдас бөлігі ретінде өз үлесін қосты. М. Әуезов, С. Мұқанов, Ғ. Мүсірепов, Ғ. Мұстафин, І. Есенберлин, Ә. Нұрпейісов, Т. Ахтанов, Ә. Кекілбаев, М. Мағауин, Р. Тоқтаров, О. Бөкей сияқты қазақ

жазушыларының романдары кеңестік әдебиетке елеулі үлес қосып, ұлттық әдебиет пен жалпы кеңестік әдебиет арасындағы байланыстарды нығайтты.

Аталмыш романдар өз дәуірінің терең көрінісі ғана емес, адамзаттың әртүрлі қоғамдар мен кезеңдердегі тағдырын, тарихын және сонымен қатар рухани әлемін терең зерттей отырып, сол адамзаттың ішкі дүниесіне жан-жақты талдау жасауды мақсат еткен. Ертеректе және XX ғасырдың орта шеніне дейін бұл мәселе шығармашылықтың негізгі тақырыбына айналмағанымен, 60-шы жылдары адамның рухани әлемі ең өзекті мәселеге айналды.

Әсіресе, XX ғасырдың екінші жартысында адамның ішкі әлеміне қатысты сұрақтар алдыңғы қатарға шықты. Бұл кезеңде адам рухының байлығы, жан дүниесінің асқақтығы маңызды философиялық және әдеби тақырыпқа айналды. Сол кезде адамдардың рухани әлемі, оның болмысындағы моральдық таңдау, ойлау қабілеті мен адамгершілігі басты назарда болды. Алайда адамзаттың рухани кемелденуіне деген үміт пен сенімнің ортақ сипаты ретінде сол кездегі тарихи оқиғалар мен қоғамдық ахуалдардың теріс әсері де айқын көрінді.

Адамның рухани әлемі мен оның жанының тазалығы туралы ойлар XX ғасырдағы ауыр кезеңдермен тығыз байланысты. Егер біз өткен ғасырдың басындағы қанды оқиғалар мен аштықты, революция мен азамат соғысын еске алсақ, онда адамның рухани өрескелдігі мен қатігездігі мәселесі айқындала түседі. Адам жасампаз күшке ие бола отырып, қоғамда туындайтын сұмдық оқиғалардың себепшісі де бола алады. Алайда адам болмысы біржақты бола алмайды – оны тек жақсылық немесе жамандық тұрғысынан қарау жеткіліксіз.

XX ғасырдағы аштық, революциялар, азамат соғысы, Екінші дүниежүзілік соғыстың миллиондаған құрбандықтары сынды оқиғаларға адамзат жауапкершілігін артуға болады. Осы оқиғалардың барлығы адамдардың рухани құндылықтарынан, ойлау мен әрекет ету қабілеттерінен туындайтын сұрақтарды қайта қарауға мәжбүр етеді.

Қай кезде де әдебиеттің объектісі – адам. Адам болмысы – күрделі де күрмеулі сырларға, тылсымдарға толы. Сондықтан Л.Н.Толстой: “Әрбір адам – қайталанбайтын комбинация” [4], - дейді. Әдебиеттің өзге жанрлары сияқты, романның да басты міндеті – “қайталанбайтын комбинация” түйіндерін тарқату, түйткілдерін шешу. Дәл осы тұстан келіп, романның ең басты көркемдік міндеті туындайды. Ол – бас қаһарман – Адамды өмірдің өзінен іздеу, оны дүниедегі өзге де жанды-жансыз жаратындылар қатарында ала отырып, оның өзгелерге ұқсамайтын, тіпті өзін өзі қайталамайтын бірегей бейнесін жасау; оны өзінің ғана талайына жазылған тағдырымен, өзіне ғана тиесілі тіршілігімен, өзінің ғана пешенесіне бұйырған пендеуи проблемаларымен көрсете отырып, оның тағдырын Адамзат тағдырымен, тіршілігін Адамзаттың кешелі-бүгінгі өмір тіршілігімен, жеке проблемасын Адамзаттың толғақты проблемаларымен тоғыстыра, тұтастыра бейнелеу, сол арқылы “қайталанбайтын комбинация” күрмеуін өзінше тарқату. Сонда ғана роман көркем әдебиеттегі көсем жанр ретінде өзінің көркемдік парызын ақтай алмақ. Аталмыш талап үдесінен табылуға романның тарихи тәжірибесі де, көркемдік-шығармашылық қоры да, сондай-ақ, адамзаттың арғы-бергі тарихы, бүгінгі ақпараттық ағын сияқты құнарлы да қуатты арналары жеткілікті. Мәселе – қаламгердің шығармашылық шеберлігінде. Шеберлік келіссе, роман – жаңа өріс табуға да, жаңа келбет иемденуге де, іштей түлеп-түрленуге де әркез дайын жанр. Романның жаңашылдыққа бейімділігін роман теориясын зерттеуші И.Скачков та атап көрсетеді: “Ведь романа в чистом виде в литературе не существовала (он всегда был каким-либо: античным, куртуазным и т.д.) и не существует. Только на современном этапе роман имеет не одну модификацию, как прежде, а несколько” [5, 153].

Әдебиеттің тарихи кезеңдерінде роман жанры өзінің мазмұны мен пішіні тұрғысынан үздіксіз дамып, жетілді. Бүгінгі таңда уақыттың дамуымен көкейкестілігін жоғалтқан бұрынғы рыцарлық романдар, барокко романдары, сентиментальды романдар сияқты жанрлар өз дәуірінде танымал болғанымен, қазіргі уақытта олар өткеннің еншісінде қалғанымен, әрқайсысы өз кезеңінде қол жеткізген көркемдік жетістіктері арқылы қазіргі романдардың дамуына әсер етті. Бұл романдардың жетістіктері жаңа заманның романдарында өзгеріп, жаңаша сипатта көрініс табады, әрі бүгінгі әдебиетпен тығыз байланыста өмір сүріп келеді.

Қалай десек те, өзінің бет-бейнесін белгілеп алған кезеңнен бастап, әдебиеттің тарихи дәуірлерінің бәрінде де роман мазмұндық жағынан да, пішін тұрғысынан да ұдайы жетіліп отырды. Бүгінде уақыт ілгерілеуіне байланысты көкейкестілігінен қол үзген бір кездегі

рыцарлық роман, барокко романдары, сентиментальды роман сияқты роман түрлерінің өзі дәуірімен бірге кейінде қалғанымен, олардың әрқайсысы қол жеткізген көркемдік-шығармашылық жетістіктердің жаңаша түрленген сілемдері қазіргі роман бойында бүгінгі жаңалықтармен біте қайнасып, тірлік кешіп келе жатқаны даусыз.

Қорытынды. Қазіргі роман зерттеуінің маңызды міндеттерінің бірі – роман жанрының ерекшеліктерін тереңірек түсініп, бүгінгі күннің романына тән негізгі сипаттардың шығу тегін анықтау. Бұл процесс тек қазіргі романдардың жанрлық құрылымы мен түрлерін ғана емес, олардың даму жолындағы өзгерістерін, жаңаруын және жаңғыруын тарихи және шығармашылық тұрғыдан қарастыруды талап етеді. Сонымен қатар, бұл өзгерістердің нәтижелері мен себептерін зерделеу арқылы бүгінгі әдеби үдерістегі қаламгерлердің шығармашылығындағы жаңа үлгілерді тану қажет. Осы мақсатта романның типологиялық ерекшеліктеріне терең үңілу аса маңызды болып табылады.

Олай болса, «Қазіргі роман жанрының көркемдік жаратылысындағы сипаттарға типологиялық тұрғыдан зер салу қаншалықты қажеттіліктен туындап отыр?» деген сауал төңірегінде ойланар болсақ, соңғы жылдар көлемінде типология мәселесіне баса назар аударып жүрген ғалым М.Хамзиннің: «Біріншіден, бертінге дейін жарық көрген еңбектерде типологиялық талдау мәселесін сөз ете отырып, көркемдік әдіс, әдеби бағыт және идеялық ағымдарға көңіл бөлу назардан тыс қалған сияқты. Көп реттерде кез келген шығарманың социалистік реализмге қаншалықты қатысы бар екендігі ғана сөз болып, салыстыра талдаудың, өзара ұқсас жайттардың түп-тамыры неде жатыр деген проблемаларға тереңірек үңілу ақсап жатқандай әсер қалдырады. ...Сондай-ақ, әдебиеттегі ұлттық характер мәселесінде әр түрлі ұлт өкілдерінің қалай көрінгенін салыстырумен шектелгендік байқалады» [6, 102-103], - деген пікірінің орынды айтылғанын байқаймыз. Шындығында да, типологиялық талдау мәселесінде жоғарыда айтылғандай кемшін тұстар мен шектелушіліктің кездесуі типологиялық зерттеу аясын тарылтып, мән-маңызын тым төмендетіп жіберуге себеп болмақ. Өйткені типологиялық зерттеу мүмкіндігі түрлі халықтар әдебиетінде ұшырасатын ұқсастықтарды санамалай көрсетуден әлдеқайда мол, әлдеқайда кең жатыр.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Бахтин М. *Вопросы литературы и эстетики.* – Москва: Политиздат, 1986. – 262 с.
2. Чупринин С. *Ситуация. Взгляд: Критика. Polemika. Публикация. Вып.3.* - М.: Сов. писатель, 1991. С. 30.
3. Мағауин М. *Зұлымдық шежіресі // Жұлдыз. 1990. №4.*
4. Толстой Л.Н. *О литературе.* – Москва: Гослитиздат, 1955. – 233 с.
5. Скачков И. *Нравственные уроки истории.* – Москва: Сов. писатель, 1984. – 176 с.
6. Жарылғапов. Ж.Ж. *XX ғасыр соңындағы қазақ прозасының идеялық эстетикалық мәселелері. Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2003 ж. – 175 б.*

References:

1. Bakhtin M. (1986). *Voprosy literatury i estetiki [Questions of literature and aesthetics].* Moscow: Politizdat.
2. Chuprinin S. (1991). *Situatsiya. Vzglyad: Kritika. Polemika. Publikatsiya. Vyp. 3 [The situation. View: Criticism. Polemics. Publication. Issue 3].* Moscow: Sovetskiy Pisatel.
3. Magauin M. (1990). *Zulymdyq shezhiresi [Chronicle of evil]. Zhuldyz, (4).*
4. Tolstoy L. N. (1955). *O literature [On literature].* Moscow: Goslitizdat.
5. Skachkov I. (1984). *Nravstvennye uroki istorii [Moral lessons of history].* Moscow: Sovetskiy Pisatel.
6. Zharylgapov Zh. Zh. (2003). *Khi khasyr songyndagy kazak prozasynyn ideialyk-estetikalik maseleleri [Ideological and aesthetic issues of Kazakh prose at the end of the 20th century].* Karaganda: Qarmu Baspasy.

БІЗДІҢ АВТОРЛАР

Архангельская Алла Мстиславовна – филология ғылымдарының докторы, славянтану кафедрасының профессоры, философия факультеті, Оломоуц қаласындағы Палацкий университеті (Чехия Республикасы), Id=57213609175, e-mail: alla.arkanhelska@upol.cz

Адибаева Шолпан Тимуровна – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, қауымдастырылған профессор, Сәтбаев университетінің қазақ және орыс тілдері кафедрасы, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1043-3275>, e-mail: s.adibayeva@satbayev.university

Казабеева Виталия Алексеевна – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, қауымдастырылған профессор, Сәтбаев университетінің қазақ және орыс тілдері кафедрасы, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2848-6843>, e-mail: v.kazabeyeva@satbayev.university

Кенжеғалиева Меруерт Кайратовна – қазақ тілі мен әдебиеті кафедрасының магистранты, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8098-913X>, e-mail: meruertkenzhegalieva@gmail.com

Абишева Сауле Джунусовна – филология ғылымдарының докторы, профессор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4497-0805>, e-mail: s.abisheva@mail.ru

Атембаева Гульнара Айдашевна – орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының докторанты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4376-5022>, e-mail: g.atembaeva@gmail.com

Хавайдарова Мехриниса Марсовна – филология ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2128-4236>, e-mail: mehrinisa_73@mail.ru

Бисенғали Зинол-Ғабден Қабиұлы – филология ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1503-2737>, e-mail: zinolgabden@hotmail.com

Жолдасқалиқызы Әсел – магистрант, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6854-5883>, e-mail: azholdaskalikyzy@mail.ru

Герчинска Данута – филология ғылымдарының докторы, профессор, Слупск қаласындағы Помор Университеті, Польша, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3225-2002>, e-mail: danuta.gierczynska@apsl.edu.pl

Казтаева Айымжан – әдебиеттану мамандығының 1 курс докторанты, Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9244-0384>, e-mail: aiym.kaztaeva@mail.ru

Тоқшылықова Гүлназ Базарбайқызы – магистр, Абай атындағы ҚазҰПУ, Филология факультетінің аға оқытушысы, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4116-5042>, e-mail: gulnaz_lit75@mail.ru

Нурақбаева Айгүль – магистрант, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6102-4548>, e-mail: aigulnurakbay@gmail.com

Мәтбек Нұрсұлу – магистрант, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3896-4310>, e-mail: nursulu.m@mail.ru

Оспанов Еділбай – филология ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2253-134X>, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Мергенбаева Арайлым – орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының магистранты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5249-1144>, e-mail: mergenbayeva00@bk.ru

Тлеубекова Ботакөз Тургамбаевна – филология ғылымдарының докторы, профессор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5186-3437>, e-mail: biko.1972@mail.ru

Жетписов Еділ – Абай атындағы Қазақ ұлттық университеті, қазақ тілі мен әдебиеті мамандығының 1-курс магистранты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1072-1041>, e-mail: edilzhetpis@gmail.com

Умарова Акмарал Базархановна – магистр, Абай атындағы ҚазҰПУ, Филология факультетінің аға оқытушысы, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8528-4131>, e-mail: magenta_feels@mail.ru

Мадиев Сансызбай – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3255-2689>, e-mail: sansyzbay.madiev@mail.ru

Шарапиева Рысалды – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Баспагерлік-редакторлық және дизайнерлік өнер кафедрасының магистранты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4590-0585>, e-mail: sharapievarysaldy@gmail.com

Мукашева Айнур Адилхановна – PhD докторанты, 1 курс. Л.Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1965-8535>, e-mail: Wayintoenglish@yandex.ru

НАШИ АВТОРЫ

Архангельская Алла Мстиславовна – доктор филологических наук, профессор кафедры славистики Философского факультета Университета им. Палацког в Оломоуце (Чехия), Id=57213609175, e-mail: alla.arkhanhelska@upol.cz

Адибаева Шолпан Тимуровна – кандидат филологических наук, доцент, профессор кафедры казахского и русского языков, Сатпаев Университет, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1043-3275>, e-mail: s.adibayeva@satbayev.university

Казабеева Виталия Алексеевна – кандидат филологических наук, доцент, профессор кафедры казахского и русского языков, Сатпаев Университет, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2848-6843>, e-mail: v.kazabeyeva@satbayev.university

Кенжегалиева Меруерт Кайратовна – магистрант кафедры казахского языка и литературы Казахского национального женского педагогического университета, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8098-913X>, e-mail: meruertkenzhegalieva@gmail.com

Абишева Сауле Джунусовна – доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4497-0805>, e-mail: s.abisheva@mail.ru

Атембаева Гульнара Айдашевна – докторант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4376-5022>, e-mail: g.atembaeva@gmail.com

Хавайдарова Мехриниса Марсовна – кандидат филологических наук, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2128-4236>, e-mail: mechrinisa_73@mail.ru

Бисенгали Зинок-Габден Кабиұлы – доктор филологических наук, профессор, КазНУ им. аль-Фараби, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1503-2737>, e-mail: zinolgabden@hotmail.com

Жолдасқалиқызы Асель – магистрант Казахского национального университета имени аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6854-5883>, e-mail: azholdaskalikyzy@mail.ru

Герчинска Данута – доктор филологических наук, профессор Поморского университета в Слупске, Польша, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3225-2002>, e-mail: danuta.gierczynska@apsl.edu.pl

Казтаева Айымжан – докторант 1 курса литературоведения, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9244-0384>, e-mail: aiym.kaztaeva@mail.ru

Токшылыкова Гульназ Базарбаевна – магистр, старший преподаватель факультета Филологии КазНПУ имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4116-5042>, e-mail: gulnaz_lit75@mail.ru

Нуракбаева Айгуль – магистрант Казахского национального университета имени аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6102-4548>, e-mail: aigulnurakbay@gmail.com

Матбек Нурсулу – магистрант Казахского национального университета имени аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3896-4310>, e-mail: nursulu.m@mail.ru

Оспанов Едилбай Толеубаевич – кандидат филологических наук, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2253-134X>, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Мергенбаева Арайлым – магистрант кафедры русского языка и литературы Казахского национального педагогического университета имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5249-1144>, e-mail: mergenbayeva00@bk.ru

Тлеубекова Ботакоз Тургамбаевна – доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5186-3437>, e-mail: biko.1972@mail.ru

Жетписов Едилъ – Казахский национальный университет имени Абая, магистрант 1 курса, специальность Казахский язык и литература, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1072-1041>, e-mail: edilzhetpis@gmail.com

Умарова Акмарал Базархановна – магистр, старший преподаватель филологического факультета КазНПУ имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8528-4131>, e-mail: magenta_feels@mail.ru

Мадиев Сансызбай – кандидат филологических наук, доцент, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3255-2689>, e-mail: sansyzbay.madiev@mail.ru

Шарапиева Рысалды – Казахский национальный университет имени аль-Фараби, аспирант кафедры издательского, редакционного и дизайнерского искусства, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4590-0585>, e-mail: sharapievarysaldy@gmail.com

Мукашева Айнур Адилхановна – Phd докторант, 1 курс. ЕНУ имени Л. Гумилева, Астана, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1965-8535>, e-mail: Wayintoenglish@yandex.ru

OUR AUTHORS

Arkhangelskaya Alla – Doctor of Philological Sciences, Professor, Department of Slavic Studies, Faculty of Philosophy, Palacky University in Olomouc (Czech Republic), Id=57213609175, e-mail: alla.arkhanhelska@upol.cz

Adibayeva Sholpan – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Professor of Kazakh and Russian Languages Department, Satpayev University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1043-3275>, e-mail: s.adibayeva@satbayev.university

Kazabeyeva Vitalia – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Professor of Kazakh and Russian Languages Department, Satpayev University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2848-6843>, e-mail: v.kazabeyeva@satbayev.university

Kenzhegaliyeva Meruert – master's student of Kazakh Language and Literature Department of the Kazakh National Women's Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8098-913X>, e-mail: meruertkenzhegalieva@gmail.com

Abisheva Saule – Doctor of Philological Sciences, Professor, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: 0000-0002-4497-0805, e-mail: s.abisheva@mail.ru

Atembayeva Gulnara – doctoral student of Russian Language and Literature Department of Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4376-5022>, e-mail: g.atembaeva@gmail.com

Khavaidarova Mekhirsisa Marsovna – Candidate of Philological Sciences, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2128-4236>, e-mail: mechrinisa_73@mail.ru

Bisengali Kabiuli Zeinol-Gabden – Doctor of Philological Sciences, Professor, Al-Farabi KazNU, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1503-2737>, e-mail: zinolgabden@hotmail.com

Zholdaskalikyzy Asel – master's student of Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6854-5883>, e-mail: azholdaskalikyzy@mail.ru

Gierczyńska Danuta – Doctor of Philological Sciences, Professor, Pomeranian University in Słupsk, Poland, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3225-2002>, e-mail: danuta.gierczynska@apsl.edu.pl

Kaztayeva Aymzhan – doctoral student of 1st year of Literature Studies, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9244-0384>, e-mail: aiym.kaztaeva@mail.ru

Tokshylykova Gulnaz – Master, Senior Lecturer of Abai KazNPU, Faculty of Philology, Abai KazNPU, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4116-5042>, e-mail: gulnaz_lit75@mail.ru

Nurakbayeva Aigul – master's student of Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6102-4548>, e-mail: aigulnurakbay@gmail.com

Matbek Nursulu – master's student of Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3896-4310>, e-mail: nursulu.m@mail.ru

Ospanov Yedilbay – Candidate of Philological Sciences, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2253-134X>, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Mergenbayeva Arailym – master's student of Russian Language and Literature Department of Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5249-1144>, e-mail: mergenbayeva00@bk.ru

Tleubekova Botakoz – Doctor of Philological Sciences, Professor, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5186-3437>, e-mail: biko.1972@mail.ru

Zhetpisov Yedil – Abai Kazakh National University, 1st year master's student, specialty Kazakh Language and Literature, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1072-1041>, e-mail: edilzhetpis@gmail.com

Umarova Akmaral – Master, Senior Lecturer, Faculty of Philology, Abai KazNPU, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8528-4131>, e-mail: magenta_feels@mail.ru

Madiyev Sansyzbay – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3255-2689>, e-mail: sansyzbay.madiev@mail.ru

Sharapiyeva Rysaldy – Al-Farabi Kazakh National University, postgraduate student of the of Publishing, Editorial and Design arts Department, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4590-0585>, e-mail: sharapievarysaldy@gmail.com

Mukasheva Ainur Adilkhanovna – PhD student, 1st year. L. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1965-8535>, e-mail: Wayintoenglish@yandex.ru